

Directie Democratie en
Burgerschap
Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Contact
postbus.verkiezingen@
minbzk.nl

Datum
18 december 2017

Kenmerk
2017-0000637107

circulaire

en

Onderwerp	Circulaire gemeenteraadsverkiezingen en raadgevend referendum 21 maart 2018
Doelstelling	Informereren en instrueren
Juridische grondslag	Kieswet en Wet raadgevend referendum
Relaties met andere circulaire	N.v.t.
Ingangsdatum	18 december 2017
Geldig tot	

Bijlagen

- Kamerbrief over heimelijke beïnvloeding en verspreiding van desinformatie door statelijke actoren;
- achterkant van het model stembiljet voor het raadgevend referendum;
- checklist toegankelijkheidscriteria stemlokalen

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding
2. Heimelijke beïnvloeding en verspreiding desinformatie door statelijke actoren
3. Regels over openbaarmaking uitslagen referendum en gemeenteraadsverkiezingen
4. Kiesgerechtigdheid voor raadgevend referendum verschilt met die voor de gemeenteraadsverkiezingen
5. Stembiljet voor raadgevend referendum over Wiv 2017
6. Terinzagelegging wettekst Wiv 2017
7. Informatie voor kiezers over de Wiv 2017
8. Toegankelijkheid stemlokalen voor kiezers met een beperking
9. Voldoende stemlokalen
10. Training stembureauleden
11. Stemopneming toegankelijk voor kiezers
12. Voorlichtingscampagne
13. Evaluatie
14. Ten slotte

1. INLEIDING

Op 21 maart 2018 worden in Nederland zowel gemeenteraadsverkiezingen als een raadgevend referendum over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017) gehouden. In enkele tientallen gemeenten vinden op deze datum geen raadsverkiezingen plaats, vanwege een eerdere of aanstaande

herindeling; in die gemeenten wordt dus alleen een stembusgang voor het raadgevend referendum over de Wiv 2017 georganiseerd.

Doel en inhoud circulaire

Deze circulaire dient als instructie en ter informatie voor de bestuurder(s) die in de gemeente verantwoordelijk is/zijn voor de organisatie en uitvoering van de gemeenteraadsverkiezingen en/of het raadgevend referendum, alsmede voor de gemeenteambtenaren die daarmee zijn belast.

De gehele circulaire is relevant voor alle gemeenten, dus zowel voor gemeenten waar zowel gemeenteraadsverkiezingen als het raadgevend referendum plaatsvinden, als voor gemeenten die alleen een referendum moeten organiseren.

2. HEIMELIJKE BEÏNVLOEDING EN VERSPREIDING DESINFORMATIE DOOR STATELIJKE ACTOREN

Ik heb de Tweede Kamer een brief gestuurd over heimelijke beïnvloeding en verspreiding van desinformatie door statelijke actoren. Deze brief treft u als bijlage bij deze circulaire aan.

Analyse van kwetsbaarheden

Heimelijke politieke beïnvloeding is geen nieuw fenomeen. Het omvat de integrale, veelal heimelijke inzet van (drog-)argumenten, selectieve informatie en desinformatie (omtrent politiek gevoelige thema's) ten behoeve van het realiseren van politieke doeleinden richting een vooraf bepaald publiek. De opkomst van het internet heeft het echter wel een nieuwe dynamiek gegeven: brede verspreiding van desinformatie en nepnieuws kan makkelijk, anoniem, snel en goedkoop. Het Cyber Security Beeld Nederland 2017 laat tevens zien dat statelijke actoren de intentie en capaciteit hebben om zich via digitale middelen te mengen in democratische processen.

In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezing van maart 2017 heeft het kabinet een analyse gemaakt van de kwetsbaarheden in het verkiezingsproces. Aan de gemeenten is toen gevraagd om ook zelf een analyse uit te voeren van de kwetsbaarheden in de eigen organisatie en van de processen die worden ingericht voor de verkiezingen¹. Die oproep doe ik nu opnieuw in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen en het raadgevend referendum over de Wiv 2017. Gezien uw verantwoordelijkheid voor de eigen (informatie)beveiliging reken ik erop dat, als de analyse daartoe aanleiding geeft, u maatregelen zult treffen om kwetsbaarheden te verminderen c.q. weg te nemen.

Berekenen van de uitslag van de gemeenteraadverkiezing en raadgevend referendum

De papieren stembiljetten worden door de leden van de stembureaus met de hand geteld en van de uitkomst wordt een (papieren) proces-verbaal gemaakt, dat wordt overgebracht naar de gemeente. Net als bij de Tweede

¹ Zie circulaire Tweede Kamerverkiezing 2017, 25 januari 2017 (kenmerk: 2017-000002461).

Kamerverkiezing kan vervolgens bij het berekenen van de (totaal)uitslag (en zetelverdeling) van de verkiezing een digitaal rekenhulpmiddel worden gebruikt. Dat geldt ook voor het berekenen van het gemeentelijk totaal en het totaal op kieskringniveau voor het raadgevend referendum over de Wiv 2017. Het digitaal rekenhulpmiddel dat u daarvoor kunt gebruiken (OSV) wordt door de Kiesraad rond 9 februari a.s. gedistribueerd. Al eerder (eind december) ontvangt u van de Kiesraad de software ter ondersteuning van de kandidaatstelling.

Voor het gebruik van OSV geldt een aantal instructies, te weten:

- OSV dient u te gebruiken op stand-alone computers. Als er een netwerk nodig is, dan moet dat een gesloten gemeentelijk netwerk zijn. Bij het gebruik voor het berekenen van de uitslag mogen de computers niet aangesloten zijn op het internet of op een wifi-netwerk. Een overzicht van de systeemeisen die gelden voor OSV is te vinden op de website van de Kiesraad (www.kiesraad.nl).
- Voordat u de programmatuur installeert op een gemeentelijke computer, moet u controleren of de hash-code die u van de Kiesraad hebt ontvangen overeenkomt met de hash-code die vermeld is op de website van de Kiesraad (www.kiesraad.nl). Door beide hash-codes te vergelijken, kunt u verifiëren of de programmatuur die u ontvangt, de programmatuur is die de Kiesraad heeft vrijgegeven voor gebruik door de gemeenten.
- De gegevens die nodig zijn voor het berekenen van de uitslag moeten tweemaal in OSV worden ingevoerd. De Kiesraad heeft OSV zo aangepast dat dubbele invoer nu technisch wordt afgedwongen. De invoer dient door verschillende personen worden verricht. Ik verzoek u uitdrukkelijk om procedures te hanteren die waarborgen dat tweemaal invoeren door één persoon niet mogelijk is. Dubbele invoer door twee afzonderlijke personen is nodig als waarborg voor de integriteit van berekening van de uitslag, maar ook om fouten in die berekening te kunnen detecteren en te kunnen corrigeren.

Ik wijs u er met nadruk op dat het van groot belang is dat u deze instructies nauwgezet naleeft.

De uitslag van het raadgevend referendum wordt, anders dan die voor de gemeenteraadsverkiezingen, vastgesteld door de Kiesraad. Dat gebeurt getrapt, van gemeente naar hoofdstembureau en van hoofdstembureau naar Kiesraad. Net als bij de Tweede Kamerverkiezing moet de overdracht van de overdracht van de totalen gebeuren aan de hand van de papieren documenten, in casu de opgave van de burgemeester (de zogenoemde N 11) en het proces-verbaal van het hoofdstembureau (de zogenoemde O 3). Digitale overdracht met gebruikmaking van gegevensdragers (zoals een USB-stick) is, om discussies over de betrouwbaarheid van de gegevens te voorkomen, niet mogelijk.

Ik besef dat het niet digitaal overdragen van de gegevens voor de hoofdstembureaus extra werk oplevert. Met de VNG zal het ministerie van BZK nadere afspraken maken over de vergoeding van de kosten van het niet digitaal

kunnen overdragen van de totalen per gemeente en per kieskring voor het raadgevend referendum.

3. REGELS OVER OPENBAARMAKING UITSLAGEN REFERENDUM EN GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Transparantie en controleerbaarheid is van essentieel belang om vertrouwen te kunnen hebben (en te houden) in de uitslag van de verkiezingen. Graag breng ik daarom hierbij, mogelijk ten overvloede, de op dit moment geldende regels onder uw aandacht over de openbaarmaking van (de berekening van) de uitslag.

Terinzagelegging

Ingevolge artikel 69 van de Wrr en artikel N 12 van de Kieswet moeten, onverwijld nadat de burgemeester de stemtotalen van de gemeente heeft vastgesteld, afschriften van de processen-verbaal van de stembureaus (N 10, Wrr 66) en van de opgave met stemtotalen van de burgemeester (N 11, Wrr 67) ter inzage worden gelegd op het gemeentehuis. De terinzagelegging duurt totdat over de toelating van de gekozenen is beslist c.q. totdat de uitslag van het referendum is vastgesteld. Daarna worden de documenten drie maanden bewaard, waarna zij onmiddellijk moeten worden vernietigd (tenzij zij op grond van art. N 12 van de Kieswet of art. 69 van de Wrr zijn opgevraagd in het kader van een strafrechtelijk onderzoek). Gedurende deze drie maanden kunnen zij niet meer worden geraadpleegd, behalve in het kader van een strafrechtelijk onderzoek.

Wet openbaarheid van bestuur niet van toepassing

De Wet openbaarheid van bestuur (Wob) is niet van toepassing op de ter inzage gelegde documenten. Volgens vaste rechtspraak wijkt de Wob voor een bijzondere openbaarmakingsregeling met een uitpuittend karakter, neergelegd in een formele wet. Van een bijzondere openbaarmakingsregeling met een uitpuittend karakter is sprake als door toepassing van de Wob afbreuk zou worden gedaan aan hetgeen met de bijzondere regeling wordt beoogd. De Kieswet treft voor de processen-verbaal N 10 (Wrr 66) en de opgaven N 11 (Wrr 67) een bijzondere openbaarmakingsregeling, die boven de Wob gaat. De documenten moeten immers worden vernietigd drie maanden nadat is beslist over de toelating van de gekozenen. Achtergrond daarvan is onder meer te voorkomen dat achteraf alsnog discussie ontstaat over de juistheid van de uitslagvaststelling. Zouden de documenten toch openbaar worden, dan zou dat doel niet bereikt worden. Hieruit volgt dat een gemeente eventuele Wob-verzoeken om openbaarmaking van de processen-verbaal N 10 (Wrr 66) en de opgave N 11 (Wrr 67) zou moeten afwijzen onder verwijzing naar de bijzondere regeling zoals die in artikel N 12 van de Kieswet is getroffen. Om dezelfde reden is ook het kopiëren, scannen of fotograferen van de ter inzage gelegde documenten niet toegestaan.

Het maken van aantekeningen tijdens de terinzagelegging is wel toegestaan. Anders dan het maken van foto's, kopieën of scans, leidt het maken van aantekeningen immers niet tot vermenigvuldiging van de ter inzage gelegde

documenten, ook niet als de aantekeningen in de praktijk neerkomen op het overtypen van de documenten.

Publicatie uitslagen op website

Verder raad ik u aan om, zoals in veel gemeenten al gebruikelijk is, een overzicht op de gemeentelijke website te publiceren van de uitslagen op stembureau- en/of kandidaatsniveau. Er zijn veel kiezers die daar belangstelling voor hebben.

Ter beschikking stellen digitale bestanden met uitslaggegevens

U kunt de digitale bestanden die ontstaan door het gebruik van het digitale rekenhulpmiddel (in casu OSV) ter beschikking stellen als derden daarom vragen. Aan de Kiesraad verstrekt u die digitale bestanden ten behoeve van publicatie in de databank met verkiezingsuitslagen. De Kiesraad zal u hierover nog nader berichten.

4. KIESGERECHTIGDHEID VOOR RAADGEVEND REFERENDUM VERSCHILT MET DIE VOOR DE GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

De kiesgerechtigdheid voor de gemeenteraadsverkiezingen wijkt af van die voor het raadgevend referendum. Gemeenten waar zowel een raadsverkiezing als een referendum wordt georganiseerd, zullen dus twee kiezersregisters moeten maken.

Raadgevend referendum

Voor het raadgevend referendum zijn kiesgerechtigd degenen die ook kiesgerechtigd zijn voor de Tweede Kamerverkiezing². De kiesgerechtigdheid voor de Tweede Kamerverkiezing is geregeld in artikel B 1 van de Kieswet. Zoals bekend, is vereist dat men Nederlander is, op de dag van de stemming de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt en niet is uitgesloten van het kiesrecht. Er gelden enkele uitzonderingsbepalingen voor Nederlanders die in Aruba, Curaçao of St. Maarten wonen of aldaar in Nederlandse openbare dienst zijn.

De kiesgerechtigdheid wordt beoordeeld naar de situatie op de vierenvestigste dag vóór de dag van de stemming voor het referendum³. Deze dag (maandag 5 februari 2018) vervult in dit opzicht dus een rol die vergelijkbaar is met de dag van kandidaatstelling bij verkiezingen.

Gemeenteraadsverkiezingen

Voor de gemeenteraadsverkiezingen zijn, zoals bekend, onder bepaalde voorwaarden ook niet-Nederlanders kiesgerechtigd⁴. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) biedt gemeenten ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 ondersteuning aan bij het vaststellen van de kiesgerechtigdheid van de vreemdelingen binnen de gemeente. Gemeenten hebben daarover recentelijk een e-mail ontvangen. Bent u binnen uw gemeente de aangewezen contactpersoon voor dit onderwerp, maar heeft u dit e-mailbericht niet ontvangen? Neem dan contact op met de IND via gemeenteraadsverkiezingen@ind.minvenj.nl.

² Zie art. 18, eerste lid, van de Wrr.

³ Zie art. 18, tweede lid, van de Wrr.

⁴ Zie art. B 3 van de Kieswet.

5. STEMBILJET VOOR RAADGEVEND REFERENDUM OVER WIV 2017

In de evaluatie van het raadgevend referendum dat in 2016 is gehouden heeft de Kiesraad vastgesteld dat er onduidelijkheid en discussie is geweest over de vormgeving van het stembiljet voor het referendum. Ook heeft de Kiesraad geconstateerd dat er klachten zijn geweest over de doorschijnendheid van het stembiljet. Naar aanleiding hiervan heeft het ministerie van BZK een nieuw model voor het stembiljet laten maken. Om na te gaan of de kiezers het nieuwe model begrijpen, is ook een test uitgevoerd. Deze test heeft plaatsgevonden bij de herindelingsverkiezing van 22 november jl. Aan kiezers die kwamen stemmen voor de herindelingsverkiezing is gevraagd om aan de test deel te nemen. Meer dan 700 kiezers hebben aan dat verzoek gevolg gegeven. Het nieuwe model van het stembiljet wordt binnenkort door de minister van BZK in een modellenregeling vastgesteld. De gemeenten ontvangen parallel hieraan de specificaties voor het stembiljet.

Vooruitlopend daarop informeer ik u in deze circulaire alvast over het feit dat het model stembiljet voor het referendum aan de achterkant twee vlakken zal hebben die moeten voorkomen dat, nadat de kiezer op het stembiljet zijn keuze heeft gemaakt, zichtbaar is hoe het stembiljet is ingekleurd. Verder wordt op de achterkant een kleurbalk aangebracht waarmee het stembiljet is te onderscheiden van het stembiljet voor de gemeenteraadsverkiezing. In een bijlage bij deze circulaire is de achterkant van het model stembiljet voor het raadgevend referendum afgebeeld.

6. TERINZAGELEGGING TEKSTEN WIV 2017

De tekst van de aan het referendum onderworpen wet (de Wiv 2017) moet gedurende vier weken voorafgaande aan de stemming (dus vanaf 21 februari 2018) gratis in het gemeentehuis van elke gemeente verkrijgbaar te zijn. De burgemeester brengt dit ter openbare kennis⁵.

In de digitale toolkit (www.verkiezingentoolkit.nl) zal een pdf worden geplaatst van de Wiv 2017. De pdf zal ook worden geplaatst op elkestemtelt.nl, de site met informatie voor kiezers over wat zij moeten weten om hun stem te kunnen uitbrengen voor het referendum.

De Wrr verplicht tot het "verkrijgbaar" stellen van de tekst. Daarmee wordt bedoeld dat een exemplaar van de wetteksten desgevraagd daadwerkelijk aan de kiezer moet worden overhandigd en door deze mee naar huis moet kunnen worden genomen. Het is dus niet voldoende om te volstaan met terinzagelegging van de teksten. Wel wordt u aangeraden kiezers eerst te verwijzen naar de vindplaats van de wettekst op elkestemtelt.nl. Maar als personen daarvan geen gebruik kunnen of willen maken, moeten zij een geprint exemplaar van de wet op

⁵ Zie art. 57 van de Wrr.

het gemeentehuis kunnen afhalen. U wordt aangeraden enkele exemplaren af te drukken en klaar te leggen.

7. INFORMATIE VOOR KIEZERS OVER DE WIV 2017

De Referendumcommissie heeft de wettelijke taak informatie te geven aan de kiezer over de wet waar het referendum over gaat. De commissie zal de informatie publiceren op de website <http://www.referendum-commissie.nl/>. Het is niet de bedoeling dat gemeenten zelfstandig informatie over de Wiv 2017 aan kiezers verstrekken.

8. TOEGANKELIJKHEID STEMLOKALEN VOOR KIEZERS MET EEN BEPERKING

Toegankelijkheid stemlokalen

Artikel J 4, tweede lid, van de Kieswet schrijft voor dat burgemeester en wethouders er zorg voor dragen dat ten minste 25% van de stemlokalen zodanig zijn gelegen en zo zijn ingericht dat kiezers met lichamelijke beperkingen zoveel mogelijk zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen. Bij deze circulaire is de bekende 'Checklist toegankelijkheidscriteria stemlokalen' gevoegd (deze is ten opzichte van de voorgaande verkiezingen niet gewijzigd). Ik verzoek u bij het aanwijzen van de stemlokalen rekening te houden met de daarin opgenomen criteria. Op uw gemeentelijke website zou u nadere informatie kunnen verschaffen over de mate van toegankelijkheid van de stemlokalen voor mensen met verschillende lichamelijke beperkingen.

Verlichting in stemlokalen

Een goede verlichting in de stemlokalen is van belang voor kiezers en met name voor kiezers met een visuele beperking. Als de verlichting in de stemhokjes niet optimaal is kunnen deze kiezers moeite hebben met het lezen van de tekst op het stembiljet. Ik verzoek u daarom erop te letten dat de stemhokjes waar mogelijk zo worden geplaatst dat zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de in het stemlokaal aanwezige verlichting. Tevens is het beschikbaar zijn van een loep in het stemlokaal nuttig voor kiezers met een visuele beperking.

Hulp bij het stemmen in het stemhokje

Kiezers met een lichamelijke beperking (waaronder kiezers met een visuele beperking) mogen als zij daar zelf om verzoeken, in het stemhokje ondersteund worden. Zij mogen zelf bepalen wie hen helpt. Dat kan een stembureaulid zijn maar bijvoorbeeld ook een begeleider. Ik verzoek u bij de training van uw stembureauleden hieraan aandacht te besteden, zodat wordt voorkomen dat kiezers ten onrechte hulp wordt onthouden.

9. VOLDOENDE STEMLOKALEN

De Kieswet en de Wrr dragen de taak om stembureaus in te stellen op aan het college van burgemeester en wethouders. Op lokaal niveau kan immers het beste worden beoordeeld hoeveel stembureaus er nodig zijn, en waar daarvoor

stemlokalen moeten worden aangewezen. Wel wijs ik, mogelijk ten overvloede, op het belang van de toegankelijkheid van de verkiezing en het referendum. De afgelopen jaren hebben verschillende gemeenten het aantal stemlokalen gereduceerd ten opzichte van eerdere verkiezingen. Ik ga ervan uit dat u zorgt voor een voldoende aantal stemlokalen, zodat de verkiezing toegankelijk is voor iedereen die in een stemlokaal een stem wil uitbrengen.

10. TRAINING STEMBUREAULEDEN

Artikel 24 van de Wrr en artikel E 4 van de Kieswet bepalen dat stembureauleden een training moeten krijgen. Bij voorgaande verkiezingen is gebleken dat niet alle gemeenten voldoen aan de verplichting om hun stembureauleden te trainen. Ook blijkt regelmatig dat sommige stembureauleden de regels niet goed kennen, of verkeerd toepassen. Ik vraag daarom met nadruk uw aandacht voor het belang van goed getrainde stembureauleden. Zij zijn niet zomaar vrijwilligers, maar vervullen een belangrijke functie. Daarbij past geen vrijblijvendheid of optreden naar eigen inzicht. In alle stembureaus moeten de regels op uniforme manier worden toegepast. Ook ervaren stembureauleden moeten voorafgaand aan elke verkiezing een training krijgen. De regels kunnen immers sinds de vorige verkiezing zijn gewijzigd, of er kunnen nieuwe aandachtspunten zijn. Zo is dit keer de vormgeving van het proces-verbaal N 10 (Wrr 66) aangepast. Ook voor het tellen van de stemmen is het belangrijk dat de stembureauleden zich houden aan de door het ministerie van BZK verstrekte telinstructie. Die is opgesteld met als doel het maken van fouten te helpen voorkomen, en garandeert dat elk stembiljet door ten minste twee paar ogen wordt gecontroleerd. Ik onderstreep het belang hiervan voor een goede, zuivere vaststelling van de verkiezingsuitslag. Andere methoden kunnen wellicht tot snellere uitkomsten leiden, maar gaan mogelijk ten koste van de zorgvuldigheid.

11. STEMOPNEMING TOEGANKELIJK VOOR KIEZERS

Op grond van de Kieswet kunnen kiezers aanwezig zijn bij het tellen van de stemmen door het stembureau. In de praktijk wordt van die mogelijkheid echter vaak geen gebruik gemaakt, mogelijk omdat kiezers hiermee niet bekend zijn. Het is van belang dat kiezers weten dat de stemopneming niet achter gesloten deuren plaatsvindt, maar openbaar is. Ik verzoek u om kiezers er bij gelegenheid (bijvoorbeeld op de website van de gemeente) op te attenderen dat zij aanwezig mogen zijn gedurende de tijd dat het stembureau zitting houdt, dus óók als na 21.00 uur de stemmen worden geteld.

12. VOORLICHTINGSCAMPAGNE

Zoals gebruikelijk zorgt het Rijk voor een landelijke voorlichtingscampagne. Sinds de afgelopen Tweede Kamerverkiezing heeft de campagne de vaste slogan "Elke stem telt". De campagne besteedt extra aandacht aan mensen die voor het eerst stemmen, jongeren en nieuwe Nederlanders.

Datum

18 december 2017

Kenmerk

2017-0000637107

De campagne zal onder meer bestaan uit tv- en radiospots, banners op websites, sociale media zoals facebook en reclame-uitingen op diverse locaties, zoals treinstations en een website. In de toolkit (www.verkiezingentoolkit.nl) komt informatie voor gemeenten beschikbaar; begin februari 2017 komt daar ook het campagnemateriaal bij.

13. EVALUATIE

Het ministerie van BZK zal (de voorbereiding op) de stemming op 21 maart 2018 evalueren. Hiertoe zal kort na die datum via de contactperso(o)n(en) een vragenlijst bij alle gemeenten worden uitgezet. Ook is er een enquête gepland onder de leden van de stembureaus. Uw medewerking zal worden gevraagd voor het doorsturen van een link naar de digitale enquête aan uw stembureauleden. Verder zal in een aantal gemeenten de toegankelijkheid van de stemlokalen in kaart worden gebracht. De gemeenten die het betreft, zullen nader worden geïnformeerd. Gemeenten die deelnemen aan het experiment met centrale stemopneming, zullen separaat worden bevraagd op hun ervaringen.

Uw medewerking wordt zeer op prijs gesteld!

14. TEN SLOTTE

Voor vragen over (de voorbereiding op) de verkiezingen en het raadgevend referendum kunt u terecht bij het Informatiepunt Verkiezingen, een gezamenlijk initiatief van het ministerie van BZK en de Kiesraad. U kunt het Informatiepunt bereiken via informatiepunt@kiesraad.nl en telefoonnummer 070-4267329.

Ik wens u veel succes bij uw voorbereidingen van de verkiezing. Via deze weg spreek ik mijn dank uit voor uw inspanningen om de stemming op 21 maart 2018 goed te laten verlopen.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren